

En værdig livsafslutning – også for mennesker med en demenssygdom

Ulla Helsted, vicedirektør, sygeplejerske, Holmegårdsparken, Gentofte

Fordomme er før-domme

Flere etiske dilemmaer blev diskuteret, f.eks. om en kvindelig beboer på et plejehjem, der indleder et forhold til en anden beboer. Hun vil ikke, at hendes mand får kendskab hertil. Dilemmaet er, om medarbejderne skal fortælle manden om forholdet eller tie? Maj-Britt Joost mente, medarbejdere skal respektere beboeres ønske og privatliv – og ikke fortælle om forholdet. Et andet dilemma: En mandlig beboer ønsker at få besøg af en prostitueret efter andre forgyves tiltag for at imødekomme hans seksuelle behov. Børnene administrerer hans økonomi - skal medarbejderne spørge børnene om lov? Maj-Britt Joost mente ikke, der skal ikke indhentes tilladelse hos børnene, men det bliver svært at holde udgiften hemmelig for dem.

Ældre mennesker er - ligesom alle andre – påvirket af mediers syn på ældre og seksualitet. At figur og fysiologi ændrer sig med alderen, er ikke godt for selvfølelsen. Ændringer kan bevirke en øget opmærksomhed på andres signaler og vurdering. Det er en skam, for mange bliver mere hæmmede i forhold til seksualitet. Kroppens signaler aftager med alderen, hvilket bevirker, at der skal mere berøring og kærtegn til for at opnå nydelse. Heldigvis vil kommende ældre ikke finde sig i tabuer og stigmatisering. 60' er-generationen har et frigjort syn på seksualitet, og medarbejdere i ældresektoren skal være forberedt på flere krav – også på det område. Plejeboliger og plejehjem kan forventes at skulle rumme alle typer beboere, f.eks. mænd der ønsker at bære dameundertøj.

Maj-Britt Joost slog til lyd for, at medarbejdere skal arbejde professionelt med seksualitet ved at analysere og bearbejde egne fordomme. Fordomme og tabuer bygger ikke på facts, og skal betragtes som fordomme. Sæt fordomme i spil – det er til gavn for os selv og borgere.

I 2003 begyndte ledelse og medarbejdere på Danmarks ældste plejehjem, Holmegårdsparken i Gentofte, et arbejde med at sikre beboere en værdig livsafslutning.

Baggrund

Arbejdet gik ud på, at udarbejde standarder for, hvordan de ca. 75 beboere, der hvert år dør på Holmegårdsparken, kan få den mest nænsomme og værdige afslutning på livet. Medarbejdere havde en oplevelse af, at nogle af de demente beboere pludselig blev dårlige og døde i løbet af få dage. Situationen var, at pårørende blev kontaktet på skæve tidspunkter af døgnnet og at vagtpersonale skulle tage stilling til store eksistentielle spørgsmål her og nu. Der var ikke medicin til at lindre akutte tilstande og vagtlæger skulle tage stilling til behandling eller lindring af beboere, som de kun havde set i få minutter. Akut indlæggelse af døende demente var en uhensigtsmæssig realitet.

I Holmegårdsparkens målsætning stod - også dengang -, at beboere og pårørende skal opleve en værdig afslutning på livet, men medarbejdere oplevede ikke altid, at det var tilfældet. De manglede at samle og systematisere deres observationer og at skelne mellem, hvornår der var tale om almen svækkelse, og hvornår der var tale om, at det var tiden til, at iværksætte palliativ behandling og pleje.

Terminal pleje og en værdig livsafslutning

Et omfattende undervisningsforløb for samtlige medarbejdere blev iværksat i samarbejde med et hospice. Alle observationer, de enkelte med-

arbejdere gjorde i forhold til almene og specifikke symptomer, der viser, at et menneske nærmer sig livets afslutning blev samlet. Medarbejderne blev bevidste om, at selv små ændringer i beboers tilstand kan have betydning og derfor skal dokumenteres – f.eks. at beboeren sover mere, spiser mindre osv. Alt sammen med det formål, at identificere om beboeren skal have terminal pleje og behandling. Dette involverer også kontakt med beboers praktiserende læge, som tager stilling til evt. seponering af medicinsk behandling og ordination af smertestillende og beroligende medicin.

Det er af afgørende betydning, at beboers pårørende inddrages så meget, som de ønsker i beslutninger og i plejen. En plejeplan for beboers livsafslutning bliver udarbejdet, og de pårørende informeres om, hvad der skal ske, hvad de kan komme til at opleve, og hvordan plejepersonale i samarbejde med læge lindrer de symptomer, der kommer. Målet er, at alle involverede parter oplever tillid og tryghed i forløbet – og at høj faglighed og medmenneskelighed er en naturlig del af forløbet.

Den skærpede opmærksomhed og den løbende undervisning af nyt personale gør, at ledelse og medarbejdere oplever, at de er blevet langt bedre til, i tide, at identificere, når en beboer er uafvendeligt døende, og derfor har behov for kvalificeret terminal pleje – og dermed opnår en værdig livsafslutning.